Ett arrendekontrakt från 1918

”Till Henning Pettersson bortarrenderar jag hermed på 10 års tid, räknat från den 24 oktober 1918 till den 14 mars 1928 mitt egande torp Heden, beläget i Årstads härad och Abilds socken mot följande villkor.

Dagsverksarrende 104 st mansdagsverken, med ett dagsverke varje måndag och torsdag, samt 20 kvinnsdagsverken efter budning för tiden 24 april till 24 oktober, skulle helgdag inträffa på ordinarie dagsverksdag är brukaren skyldig utgöra sitt dagsverke näst påföljande söckendag.

Brukaren åligger vidare, att ofvan stadgade ordinarie dagsverken, efter budning vid gården, utgöra 2 st mans- och 2 st kvinnsdagsverken i veckan emot betalning, som utgår med följande priser per dag för mansdagsverken: Från 1 april till 1 juli 2 kronor, 1 juli till 1 oktober 2:50, från 1 oktober till 1 april, 1:75. För kvinnsdagsverken från 1 april till 1 juli 1:50, 1 juli till 1 oktober 1:50, 1 oktober till 1 april 1:50.

Alla dagsverken skola utgöras af fullt arbetsföra, af gårdskontoret godkända personer, vilka ha att infinna sig vid arbetstidens början, försedda med nödig handredskap. Arbetet börjar och slutar på samma tider som för gårdens eget folk. Brukaren ansvarar för sitt folks goda uppförande. Brukaren åligger att utan ersättning inställa sig med allt sitt folk, om eldsvåda uppkommer på Hjulebergs ägor, skogar eller byggnader, samt kvarbliva tills släckningen är fullbordad, han skall även utan ersättning en dag årligen deltaga i en klappjakt. Uraktlåter brukaren att på föreskriven tid och ordning utgöra föreskrivna dagsverken påföres honom för varje gång 2 dagsverken för ett, såvida han icke kan visa skäl för uteblivandet, som af förvaltningen godkännes.

Kronoutskylder för torpet betalas af Hjulebergs egare, men den personliga skatten, och alla öfriga betalas af brukaren. Brandstodsafgifterna för husen betalas af brukaren den 1 november varje år. Brukaren skall iordningställa och underhålla torpets enligt uppgjord vägdelning tillkommande väg enligt anvisning från gårdskontoret utgörande 140 meter enligt utpålning. Denna väg skall brukaren väl dika och grusa, underhålla därå befintliga broar och trummor samt i öfrigt ställa sig till efterrättelse de vidare föreskrifter herom, som honom lämnas å gårdskontoret, samt vintertiden tillsammans med öfriga torpare hålla den väg fri från snöhinder som utvisas från gårdskontoret.

Brukaren åligger att hafva den öppna jorden delad i 7 lika stora skiften och under den påföljande tiden bruka densamma i fortföljande cirkulation, nämligen första året helträda, väl brukad, ogräsrensad och gödslad samt om möjligt stenbruten, märglad och dikad, och skall den vara besådd med råg före den 14 september. Påföljande vår isås klöfver och gräs, minst 12 kilo per tunnland, andra året råg, tredje året gräs och klöfver, fjärde året, dito, dito, femte året vårsäd, sjätte och sjunde året vårsäd och rotfrukter. Den jord som skall besås med vårsäd, äfven som trädan skall varje år ordentligt höstplöjas.

Brukaren emottager alla å egendomen varande åbyggnader i det skick de befinna sig vid tillträde, underhåller och afträder dem i fullgott stånd, samt verkställer på egen bekostnad alla nybyggnader, som framdeles under arrendetiden å torpet tarvas, och vilka alltid blifva en egendomens tillhörighet. Åker och ängs tillbörliga hävd, stängsels underhåll samt skogens vård och fredande, äfven för andras åverkan varder arrendatorn pliktig iakttaga och verkställa efter de föreskrifter som honom i ty fall gifves.

Det varder jordegaren förbehållet att på torpets utegor göra inhägnader för plantering m.m.

I intet fall äger arrendatorn uppbära ersättning för gjorda förbättringar å byggnader eller nybyggnader eller annat, eller för dränering.

Sådana anordningar som omtalas i 18 §, 2:a cap af gällande arrendelag och som vidtagits af arrendatorn, tillfalla utan lösen jordegaren. Det åligger brukaren att vart femte år låta rödfärga alla torpets hus, att årligen upplägga nytt tak på 1/10 af desamma samt att hålla föreskriven brandredskap i fullgott skick. Skulle brandskada under arrendetiden inträffa skall brandstodsersättningen uppbäras af jordegaren, vilken sedan har skyldighet uppföra nödiga hus i de förstördas ställe.

Brukaren förbjudes,

att jaga och fiska,

att släppa hundar lösa, att åverkan å skogen och betning av kreatur på Hjuleberg tillhörande marker,

att från torpet bortföra hö, halm eller gödsel, att utan utsyning använda på egendomen växande

träd och buskar

att i något af torpets hus intaga inhysehjon eller lösdrivare,

att låta någon person hos sig skattskrifvas utan gårdskontorets medgivande,

att bedriva jord och löfbränning utan medgifande från gårdskontoret.

Wid torpets afträdande är brukaren skyldig lemna enligt cirkulationsplanen, 2 tunnland väl brukad och gödslad samt med råg besådd trädesjord och 4 tunnland med klöfver och gräs, öfriga jorden höstplöjd. Därjämte skall till vårfoder lämnas allt kvarvarande hö och halm, dock minst 600 kg hö och 1 500 kg halm, gott och välbärgat, allt utan ersättning eller afdrag på arrendet.

Jordägaren har oinskränkt rättighet att när som helst hålla syn å torpet till utrönande af husens vård och jordens skötsel. Skulle brister här upptäckas vare arrendatorn skyldig afhjälpa eller ersätta bristerna och betala kostnaderna för syns hållande.

Härav äro två exemplar upprättade

Hjuleberg den 1 januari 1918

Niels Treschow

Med förestående kontrakt förklarar jag mig nöjd samt förbinder mig att detsamma till alla delar uppfylla vid stadgade påföljder som ofvan.

Henning Pettersson

Arrendator

På en gång närvarande vittnen."

Torpet var på 14 tunnland. Man bör betrakta detta kontrakt när vi i fortsättningen läser om alla de människor som fick leva efter dessa betingelser. I kontraktet har vi läst om en massa skyldigheter. Det är svårt att ens mellan raderna hitta någon rättighet.